„Don Giovanni” în teatrul premierei absolute

(Costin Popa – 10 octombrie 2011)

Emoția a fost copleșitoare când am intrat în „Teatrul lui Mozart”, la Praga, acolo unde s-au reprezentat în prime audiții mondiale „Don Giovanni” (în 1787, sub bagheta compozitorului) și „La clemenza di Tito”, în 1791. Cu peste două secole înainte, pașii lui Amadeus înnobilaseră locul, mâinile lui conduseseră ansamblurile, spiritul lui impregnase spațiul.

Încurajat de succesul praghez al operei „Nunta lui Figaro”, ce urmase premierei de la Viena (1786), pentru prima reprezentare a lui „Don Giovanni”, Mozart alesese direct Orașul de Aur și al său Nostitzsches Nationaltheater, proaspăt construit și numit după cel căruia îi fusese dedicat, aristocratul František Antonín Conte Nostitz Rieneck. Și cu acel prilej, succesul a fost imens. La Praga, „opera operelor” își începuse drumul triumfal, fără sfârșit, prin istorie.

Actualmente, teatrul pe al cărui frontispiciu stă înscrisul „Patriae et Musis” se cheamă Estates Theatre (Stavovské divadlo) și aparține Teatrului Național praghez. O sală-bombonieră în stil neoclasic, decorată în aur armonizat cu tentele de vernil ale pereților, cu cinci rânduri de loji și balcoane, cu acustică suverană. Foyerele nu sunt fastuoase, totul a fost făcut pentru bogăția auditoriumului.

Ca într-o visare împlinită, m-am bucurat că spectacolul văzut recent, în stagiunea estivală, a fost chiar „Don Giovanni”, o producție istorică a orașului de sub Hrad. Dragostea semnatarului decorurilor – legendarul scenograf ceh Josef Svoboda – pentru teatrul premierei absolute și simbolurile sale a fost atât de mare încât l-a duplicat în scenă. Astfel, ambientul-bijuterie de la Stavovské divadlo a devenit cel al palatului eroului titular, ca o prelungire, ca o îngemănare intimă. Teatru-în-teatru. Conceptul original de regie al lui Václav Kašlík, reînnoit și restudiat prin grija lui Jiři Nekvasil, a propus o montare clasică, în care atitudinile moderne și-au făcut loc în joc, în mimică, în gesturi, în mișcare scenică (Števo Capko și Mirka Eliášová). Este unul din dezideratele spre care trebuie să tindă orice mizanscenă de final de secol XX și debut de secol XXI. Costumele lui Theodor Pištěk i s-au integrat admirabil.

Spectacolul a avut fluență, cursivitate, tensiune. Este meritul tânărului dirijor Robert Jindra, ai cărui tempi le-au indus, chiar dacă gravitatea primei secvențe, Andante, din Uvertură s-a făcut mai puțin simțită și lectura nu a fost foarte introspectivă. A recuperat însă rapid imaginea și, în tragicul final al morții eroului, a restituit integral operei specificul de „dramma giocoso”. Orchestra și Corul (dirijor Pavel Vaněk) Teatrului Național din Praga au sunat bine și echilibrat.

Aleš Jenis a fost excelent în rolul Don Giovanni. S-a impus printr-o voce baritonală înaltă, cvasi-tenorală, omogenă pe ambitus, nu foarte puternică (duelul cu orchestra din dificila scenă a morții eroului a fost pe alocuri pierdut) dar cultivată la extrem. Artistul a cântat atent și rafinat, cu rostiri pline de sens ale recitativelor, cu legato fluid și insinuant (duettino „Là ci darem la mano” cu Zerlina), cu inflexiuni expresive mânuite impecabil (serenada „Deh vieni alla finestra”). Cele cca

două minute ale celebrei arii a șampaniei „Finch’han dal vino” au fost exemplare. O tehnică fabuloasă de respirație i-a permis derularea frazelor lungi, într-un tempo amețitor, cu adresare spectaculoasă, ca o jerbă de artificii. Puțini baritoni galonați o interpretează astăzi într-un asemenea mod.

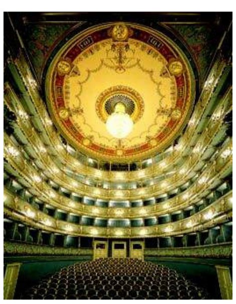
Frumoasa Marie Fajtová (Donna Anna) a afișat un glas consistent, bogat învelit în armonice care, prin calitate, culoare și incisivitate, prin derularea cantabilă a desenelor muzicale, mi l-a evocat pe cel al Marinei Krilovici. Așa a fost în cele două arii „Or sai, chi l’onore” și „Crudele?... Non mi dir, bell’idol mio”, în scene și ansambluri.

Scenă din actul II
(foto Frantisek Ortmann)

Șarm, mobilitate și expresivitate au fost atributele sopranei Lucie Fišer Silkenová, Zerlina. Păcat că o neatenție de moment a făcut-o să omită primele două măsuri ale ariei „Vedrai, carino”, intrând abia la următoarele „… se sei buonino…”! Prudent s-a arătat tenorul cu timbralitate plăcută și frazare limpidă Jaroslav Březina (Don Ottavio) în aria „Il mio tesoro” din actul secund, când a abuzat de nuanțe de mezzoforte, mult prea intimiste. O indispoziție trecătoare ce l-a făcut nesigur? Să fi fost oare motivul pentru care, pur și simplu, în chip nefiresc, a fost eludată aria „Dalla sua pace” din primul act?!?

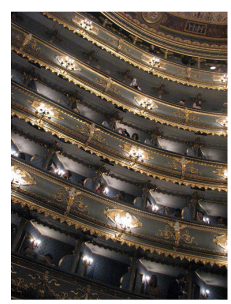
Soprana Jitka Svobodová (Donna Elvira) are un profesionalism evident și o solidă experiență de scenă, dar a căzut pe alocuri în rutină și manierism de sorginte cvasi-operetistică. Maniera de atac a acutelor a apărut cel puțin ciudată, prin portamentele nepotrivite de atac, deși plasamentul vocii a dus-o către sunete strălucitoare. Cu glas aspru, mai puțin dedicat subtilităților mozartiene, basul Peter Mikulaš a fost un Leporello stăpân pe multitudinea și complexitatea situațiilor în care parteneriatul cu stăpânul său îl duce. Frumos a sunat vocea basului Jiří Híjek, inspiratul interpret al lui Masetto și impresionat a rezonat glasul profund, pătrunzător și autoritar al basului „negru” Miloslav Podskalský (Comandorul), care nu a avut nevoie de amplificare în marile scene din final.

The Estates Theatre
(interior)

Scenă din final (foto
Frantisek Ortmann)

The Estates Theatre
(interior)

„Don Giovanni” în sanctuarul mozartian de la Praga a fost un spectacol care, prin montare și pregărire muzicală, prin vocea interpretului rolului titular – în primul rând - a omagiat cum se cuvine celebritatea astrului salzburghez. Rămân cu această impresie și cu cea a perpetuării în timp a spiritului donjuanesc întrucât, în viziunea regizorului Václav Kašlík, neînfricatul erou apare în momentul când, la sextetul final, toți se bucură și își expun planurile de viitor. Chiar dacă Don

Giovanni a dispărut în tenebre, pentru Donna Anna, Donna Elvira, Don Ottavio, Leporello, Zerlina și Masetto nimic nu va mai fi ca înainte. Gândirea și sufletul lui îi vor urmări. Pe ei și pe noi.